

Herbert David

Osud hlavní osobnosti sudetoněmecké justice nejen jejíma očima

1. Téma a badatelský záměr

Navrhovaný příspěvek se zabývá fungováním justice v Říšské župě Sudety v letech 1938–1945 prostřednictvím dosud nepublikovaných pamětí Dr. Herberta Davida (1900–1973), předsedy Vrchního zemského soudu v Litoměřicích a nejvýše postaveného představitele soudní moci v Sudetech. Cílem příspěvku je především analýza těchto pamětí jako ego-dokumentu vzniklého v prostředí poválečné Spolkové republiky Německo.

Paměti Herberta Davida vznikaly s výrazným časovým odstupem přibližně dvaceti let po skončení druhé světové války, a to na popud Sudetoněmeckého archivu v Mnichově, v době, kdy se sudetoněmecký exil v západním Německu již institucionálně i kulturně konsolidoval. Text je proto chápán jako součást sudetoněmecké paměťové kultury, v níž docházelo k reinterpetaci zkušenosti let 1938–1945, k relativizaci individuální odpovědnosti a k důrazu na profesní kontinuitu a odbornou identitu.

Sudety jsou v příspěvku pojímány jako specifický kontaktní prostor mezi českými zeměmi a Německem, v němž se po roce 1938 střetávaly rakousko-české právní tradice s prusko-říšským právním modelem. Tento střet probíhal v kontextu násilné změny státní suverenity a umožňuje sledovat procesy právní transformace, adaptace a konfliktu mezi centrem Říše a její periferií.

2. Pramenná základna a metodologický rámec

Základním pramenem jsou dosud nepublikované paměti Herberta Davida, dochované v německém spolkovém archive v rámci tzv. OST DOKUMENTATION, které představují jediný známý ucelený insiderovský narativ k fungování soudní správy v Sudetech z perspektivy jejího nejvyššího představitele.

V rámci příspěvku budou tyto paměti jsou systematicky konfrontovány s normativními akty nacistického státu, úřední korespondencí říšského ministerstva spravedlnosti, personálními spisy a dobovou odbornou literaturou.

Metodologicky se příspěvek opírá o přístupy dějin paměti, právních dějin a analýzu ego-dokumentů. Paměti jsou chápány nikoli jako neutrální popis minulosti, ale jako selektivní a retrospektivní konstrukce, zatížená zkušeností porážky, exilu a poválečné demokratické transformace Německa. Zvláštní pozornost je věnována strategiím sebelegitimizace, racionalizace a vymezování se vůči ideologickým excesům nacistického režimu.

3. Hlavní výzkumné otázky

Příspěvek se soustředí na několik vzájemně propojených výzkumných otázek:

1. Za prvé, jakým způsobem Herbert David ve svých pamětech popisuje proces zavádění říšské justice v Sudetech a jak reflektuje personální a institucionální problémy spojené s nedostatkem kvalifikovaných právníků a úředníků?
2. Za druhé, jak David interpretuje vztah mezi právem a ideologií, zejména aplikaci nacistických právních principů, a do jaké míry se snaží ex post prezentovat svou roli jako technickou, odbornou či dokonce konfliktní vůči politickým tlakům?

4. Přínos k česko-německým a sudetoněmeckým dějinám

Příspěvek přispívá k výzkumu Sudet nejen jako prostoru etnického konfliktu a politické radikalizace, ale také jako místa každodenního výkonu moci, v němž právo fungovalo jako klíčový nástroj integrace anektovaného území do nacistického státu. Analýza pamětí Herberta Davida umožňuje nahlédnout do mechanismů, jimiž bývalí představitelé nacistické moci po roce 1945 reinterpretovali vlastní minulost.

Z hlediska česko-německých dějin studie ukazuje, že právní kontinuita a diskontinuita po roce 1938 nebyla jednoznačná a že i v rámci totalitního režimu existovaly napětíové vztahy mezi profesní identitou právníků, ideologickými

požadavky režimu a regionální zkušeností Sudet. V kontextu Colloquia Carolina příspěvek zapadá do výzkumu sudetoněmecké paměti, exilu a transferu zkušenosti do poválečného Německa, zejména Bavorska.

5. Struktura příspěvku

1. Sudety mezi Československem a Říší: právní a politický kontext.
2. Herbert David: sudetoněmecký právník, nacistický funkcionář a poválečný pamětník.
3. Budování justice v Říšské župě Sudety.
4. Paměť, racionalizace a sebelegitimizace v Davidových vzpomínkách.

Kontakt:

Mgr. Adam Šplíchal

Masarykova univerzita, Brno

adam.aug.splichal@gmail.com